

**Филипо Томазо Маринети**

(1876 – 1944)

## **МАНИФЕСТ ФУТУРИЗМА**

**(1909)**

Моји пријатељи и ја остали смо будни целе ноћи, испод храмовских лампи чије су месингане куполе сијале као и наше душе, јер су, попут њих, обасјане унутрашњим сјајем електричних срца. Ногама смо, на богатим персијским теписима, газили своју урођену лењост, док смо расправљали до крајњих граница логике и шкрабали по папиру лудачке речи.

Срца су нам била испуњена неизмерним поносом док смо осећали да стојимо сасвим сами, као светионици или стражари на усамљеној постаји, наспрам армије непријатељских звезда, улогорених у своје небеске биваке. Сами са машинистима у пакленим ложионицама огромних бродова, сами са црним духовима који дивљају у стомацама бесних локомотива, сами са пијанцима док ударају крилима о зидове.

Затим смо узнемирени изненадним тутњем великих двоспратних трамваја, ишпартаних светлошћу попут села која славе своје свеце, а онда их набујали По сруши и кроз брзаке и вртлоге одвуче до мора.

Тада наступа тишина. Док смо слушали последњу утихнулу молитву старог канала и мрвљење костију умирућих палата, са њиховим брадама од зеленог растиња, изненада су гладни аутомобили заурлали испод наших прозора.

„Дођите, пријатељи!”, рекох. „Хајдемо! Најзад су Митологија и мистични култови иза нас. Присуствоваћемо рађању кентаура и ускоро ћемо видети лет првих анђела! Морамо да развалимо капије живота да би проверили резе и катанце! Хајдемо! Ево првог земаљског свитања! Ништа се не може мерити са дивотом коју пружа први удар његовог црвенкастог мача на нашу миленијумску таму.”

Отишли смо до три уснуле машине да мазимо њихове груди. Лежао сам на мојој, попут леша на одру, када ме је оживео приказ точка – са гиљотином – који је претећи ишао ка мом стомаку. Велики наступ лудила повратио нас је у живот и одвео нас на улице, стрме и дубоке, попут сасушених вододерина. Ту и тамо несрећне лампе у

прозорима училе су нас да презиремо наше математичке очи. „Мирис”, узвикнуо сам, „мирис је довољно добар за дивље звери”.

И ловили смо, као млади лавови, смрт у њеном црном крзну нагизданом бледим крстовима, док је трчала пред нама под пространим љубичастим небом, опипљивим и живим.

И још увек нисмо пронашли идеалну Љубавницу, чији би се облик пружао ка облацима, нити округлу Краљицу којој би смо понудили своје лешеве изувијане у облику византинских прстенова! Нема разлога за умирање осим жеље да се отарасимо превеликог терета наше храбрости!

Возили смо даље, гњечећи под усијаним точковима псе чуваре на праговима кућа, као оковратнике под пеглом.

Укроћена смрт појављивала се преда мном на сваком ћошку, пружајући ми руку и понекад ме, лежећи на земљи уз буку разјапљених чељусти, гледала баршунасто са дна баре.

„Оставимо за собом разум попут одвратне љуштуре и сјуримо се, попут плодова набујалих поносом, ка сиси и уснама света! Нахранимо непознато, не из очајања, већ просто да би смо обогатили непрегледне залихе Апсурда!”

Чим сам изговорио ове речи, брзо сам се вратио на своју стазу са лудачким надахнућем кучета које гризе сопстени реп, када су ме изненада двојица бициклиста осудила и затетурала се преда мном као два убедљива, али контрадикторна разлога. Њихово глупаво њихање препречило ми је пут. Какви досадњаковићи! Уа! Накратко сам застао, а онда, згрожен појурио – бам! – наглавачке у јарак.

О, матерински јарку, допола испуњен блатњавом водом! Фабрички сливнику! Уста су ми била пуна оснажујуће прљавштине која ме је подсетила на црну сису моје суданске дојиље!

Док сам се усправљао, блатњав и смрдљив, осетио сам како врели удар радости весело буши моје срце. Гомила рибара и реуматичних природњака скупила се, ужаснута, око овог чуда. Пажљиво и уз оклевање подигли су огромну куку да упеца моја кола која су личила на велику копнену ајкулу. Полако су се подигла, остављајући у јарку, као крљушт, своју лепу шасију и удобни тапацирунг.

Мислили смо да је моја добра ајкула мртва, али пробудио сам је једним додиром по њеним моћним леђима и једном оживљена, јурила је најбрже што је могла на својим перајима.

Онда сам, лица прекривеног фабричким блатом, прекривеног огреботинама од метала, бескорисним знојем и небеским гаражом, уз негодовање озбиљних рибара и љутитих природњака, издиктирао своју прву вољу и тестамент свим живим људима на земљи:

### МАНИФЕСТ ФУТУРИЗМА

1. Хоћемо да певамо о љубави према опасности, енергији и ужурбаности.
2. Основни елементи наше поетике биће храброст, дрскост и побуна.
3. Књижевност је до сада величала замишљену непокретност, екстазу и дремеж. Ми хоћемо да уздигнемо агресију, грозничаву несаницу, усиљени марш, ризични скок, плесак и удар песнице.
4. Објављујемо да су дивоте света обогачене новом лепотом: лепотом брзине. Тркачки аутомобил са хаубом украшеном великим цевима налик на змије са експлозивним дахом; урлајуће моторно возило које као да се покреће ватром из митраљеза лепше је од победе код Самотраке.
5. Хоћемо да певамо човеку за воланом, идеалној осовини целе земље, док она јури својом орбитом.
6. Песник мора испунити себе топлотом, гламуром и генијалношћу да би појачао жар примордијалних елемената.
7. Лепота постоји само у борби. Нема ремек-дела чији карактер није агресиван. Поезија мора да представља насилни обрачун са непознатим силама, приморавајући их да се потчине човеку.
8. Налазимо се на крајњем рту векова! Каква је данас корист од гледања у прошлост када морамо отворити мистериозне капке немогућег? Време и Простор умрли су јуче. Већ сада живимо у апсолутном, јер већ смо створили вечну, свеprisутну брзину.
9. Хоћемо да славимо рат – једини лек за свет – милитаризам, патриотизам, деструктивне чинове анархиста, дивне смртоносне идеје и презир према женама.

10. Хоћемо да уништимо музеје и библиотеке, да се супротставимо моралу, феминизму и сваком опортунизму и утилитаристичком кукавичлуку.
11. Певаћемо о великим гомилама заведеним радом, задовољством и побуном; о разнобојном и полифоном таласу револуција у савременим престоницама; о ноћним вибрацијама арсенала и радионаца обасјаних насилним електричним месецима; о прождрљивим железничким станицама које гутају пурњајуће змије; о фабрикама које су за облаке закачене нитима дима који испуштају; о мостовима који су се, попут гимнастичара, пружили преко корита осунчаних река; о авантуристички настројеним парњачама које њушкају хоризонт; о локомотивама великих груди које, попут огромних челичних коња са високим димњацима уместо узда, пућкају по шинама и о клизећем лету аероплана чији пропелери звуче као лепетање барјака и аплауз ентузијастичне публике.

Овај манифест разорног и запаљивог насиља састаљамо у Италији и тиме данас оснивамо *Футуризам*, јер хоћемо да спасимо Италију од гангрене професора, археолога, туристичких водича и антиквара.

Италија је предуго била велика тржница половне робе. Хоћемо да се отарасимо небројених музеја који је прекривају небројеним гробљима.

Музеји - гробља! Толико су идентични у стварној јукстапозицији њихових тела да не знају једни за друге. Јавне спаваонице у којима спавате друг до друга, заувек са бићима која презирете или не познајете. Реципрочна је и суровост сликара и скулптора који убијају једни друге у истим тим музејима ударима линија и боја. Једну посету годишње, као што одлазимо на гробове преминулих ближњих, то можемо дозволити! Можемо да замислимо људе како једном годишње стављају цвеће испод Ђоконде! Али носити нашу тугу, нашу крхку храброст и нашу узнемиреност сваки дан у музеј, то је недопустиво! Желите ли да се трујете? Хоћете ли да иструлите?

Шта можете да пронађете на старој слици осим болне искривљености уметника који покушава да пробије непробојне баријере које га спречавају да у потпуности изрази свој сан?

Дивити се старој слици значи наливати сопствену чулност у погребну урну, уместо усмеравања ка напред уз насилно бујање стварања и акције. Да ли хоћете да потрошите

најбољи део себе у бескорисном дивљењу прошлости након чега ћете бити исцрпљени, умањени и изгажени?

Заиста, свакодневне посете музејима, библиотекама и академијама (тим гробљима узалудног труда, крстовима разапетих снова, регистрима лоших стартова) су за уметника оно што је продужена родитељска контрола за интелигентне младе људе, опијене сопственим талентима и амбицијама.

За умируће, за инвалиде и заробљенике то је можда исправно. То је, можда, нека врста мелема за њихове ране, дивљења вредна прошлост у тренутку када им је ускраћена будућност. Али ми то нећемо трпети, ми млади, снажни и живи Футуристи!

Нека приступе добре паликуће гаравих прстију! Ево их! Наложите ватре испод полица библиотека! Преусмерите канале да поплаве подруме музеја! Нека пливају славна платна! Узимајте пијукe и чекиће! Подријте темеље часних градова!

Најстарији међу нама немају још ни тридесет година: имамо, дакле, најмање десет година да постигнемо наш циљ. Када нам буде четрдесет, нека нас млађи и снажнији људи баце у канте за отпатке, као што се ради са бескорисним рукописима! Они ће доћи са разних страна, ношени лаким ритмом својих првих песама, хватајући се за ваздух предаторским прстима и њушкајући леми мирис наших распадајућих духова на капијама академија, када већ будемо обећани катакомбама библиотека.

Али нас тамо неће бити. Коначно ће нас пронаћи једне зимске ноћи, дубоко у унутрашњости, у тужном хангару којим ће се разлегати монотони ехо кише, како пузимо поред наших уздрхталих аероплана, грејући руке на бедној ватрици коју ће произвести сагоревање наших данашњих књига, надвишених сјајним узлетом њихових слика.

Окупиће се око нас, дахћући болно и разочарано. Огорчени нашом достојанственом и неуморном храброшћу, појуриће да нас убију, мрзећи нас онолико колико њихова срца буду опијена љубављу и дивљењем према нама. Снажна, здрава Неправда зрачиће им из очију, јер уметност може бити само насиље, окрутност и неправда.

Најстарији међу нама немају још ни тридесет, а већ смо спискали богатства, богатства снаге, љубави, храбрости и чисте воље. Радићемо тако, пренагљено, делирично и без размишљања док нам не понестане даха.

**Погледајте нас! Нисмо без даха, наша срца нису ни најмање уморна, јер она су храњена ватром, мржњом и брзином! Изненађени сте? То је само зато што се ни не**

**сећате шта значи бити жив! Стојећи на врху света још једном упућујемо изазов звездама!**